

Yaklaşan Fırtına: Tehlikelerle Dolu bir On Yılda Çin'in Güvenliği

Dr. Hüseyin KORKMAZ
Bağımsız Araştırmacı

Uluslararası sistem bir süredir belirsiz ve tehlikeli bir türbülansa girmiş vaziyette. Öyle ki bu durum liderlerin söylemlerine de yansıyor.

Rusya Devlet Başkanı Putin, Valdai Tartışma Kulübünde yaptığı konuşmada "belirsiz ve tehlikeli bir on yıl bizi bekliyor" derken ABD Başkanı Biden ise "her şeyi belirleyecek bir on yıldan" dem vuruyor.

Sistem içine girdiği "organik krizi" aşamıyor. Buna Gramsci'ye atfen "hegemonyasız ara dönem" de (interregnum) diyebiliriz ya da yukarıda bahsedildiği gibi "tehlikelerle dolu bir on yıl" da.

Ama net olan bir şey var ki o da uluslararası sistem tarihi bir dönüm noktasında. Bütün bu hengamenin ortasında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in Ekim ayında "tehlikeli fırtınalara" karşı uyardığı kongre konuşması öne çıktı.

20. Parti Kongresi'nin açılışında yaptığı konuşmada Xi Jinping, Çin'in denizaşırı ülkelerden gelen zorluklarla, 'tehlikeli fırtınalarla' karşı karşıya olduğu konusunda uyararak teknolojide "kendine güvenme" ihtiyacını vurguladı.

Xi Jinping burada kullandığı "tehlikeli fırtınalar" metaforunu birçok konuşmasında kullanıyor.

Bu konuşmanın yapılmasından kısa bir süre önce ABD'nin yayınladığı Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde Çin'in tek rakip olarak lanse edilmesi ve uzun vadeli bir tehdit olarak tanımlanması Xi'nin konuşmasına etkide bulunmuş benziyor.

Kongredeki konuşmada "Çin'in uluslararası etkisi, çekiciliği ve dünyayı şekillendirme gücü önemli ölçüde arttı" diyen Xi, uluslararası ölçekte ciddi baskı ve çevreleme yaklaşımı ile karşı karşıya olduklarına değindi. Bu son husus direkt olarak konuşmada yer almasa da yayınlanan kongre raporunda yer aldı.

Xi'nin partinin ve dolayısı ile devletin yönetim yapısını konsolide etmesi ve gücünü saflaştırması aslında biraz da bu yeni ve belirsiz geleceğe bir hazırlık olarak okunabilir.

Uluslararası ölçekte yaşanan baskı ve çevrelemeye ek olarak Tayvan konusunda gelişen ani durumlar Çin'in kolektif liderlik yerine daha kararlı ve uzun vadede belirsizliği ortadan kaldıracak bir yaklaşıma yöneldiğini gösteriyor.

Mao zamanında gücün aşırı merkezileşmesi sonrası Deng Xiaoping dönemi ile beraber anayasal bir zemine oturtulan kolektif liderlik Hu Jintao dönemine kadar sorunsuz bir şekilde uygulandı. Ancak 2012'de liderliği devralan Xi Jinping'in 2018 yılında "dönem sınırını" kaldırması ile beraber ucu açık bir durum oluştu.

ÇKP içerisinde bu tarz bir eğilim oluşmasının altında birçok neden var. Son yıllarda ABD ile keskinleşen rekabet Çin liderliğinde gücü merkezileştirmeye dönük bir yaklaşımı da tahkim etmiş benziyor.

Öte yandan SSCB'nin çöküşü örneğinde yaşananların Çin tarafından dikkatlice not edildiği ve bu minvalde partinin özellikle zayıflık belirtisi olan her hususa alerjisi olduğunu da eklemek lazım.

Ya da daha da genişleterek şunu söyleyebiliriz. Xi, stratejik olarak Gorbaçov yönetimindeki Sovyetler Birliği'nin kaderinden kaçınmaya çalışıyor.

SSCB'nin son dönemi Çin yönetimi açısından derslerle dolu bir dönem olarak ifade ediliyor.

Xi Jinping kongrede yaptığı konuşmada Çin'in siyaset kurumu içindeki bölünmelere atıfta bulunarak yönetimin "partideki ciddi gizli tehlikeleri ortadan kaldırdığını" ifade etti.

Bu durum "zayıflık belirtisi" karşısında Çin liderliğinin ne kadar hassas olduğunu gösteriyor.

Xi'nin kongre konuşmasında en fazla geçen kelime "güvenlik". Tabi burada uluslararası ölçekte ABD ile girilen mücadele sonucu yaşanan türbülانstan ziyade rejimin güvenliğine yapılan bir vurgu da var.

Yine Çin'in ulusal güvenliğinin en hassas ve değişmez konusu Tayvan da konuşmada kendine yer buldu.

Xi Jinping, 'Tayvan sorununu çözmek Çin halkının elinde ve Çin güç kullanma hakkından asla vazgeçmeyecek, ancak barışçıl bir çözüm için çaba gösterecek' dedi.

Xi daha önce de Tayvan konusunda çok net açıklamalarda bulundu. 2019'da "bu sorunun bir nesilden diğerine geçmesine izin vermemeliyiz" demişti. Diğer yandan Çin'in 2022 yılı içerisinde Tayvan ile ilgili bir beyaz kitap (White Paper) yayınladığını da hatırlatalım.

Beyaz kitap net bir cümle ile sona eriyor: "Anavatanımızı yeniden birleştirmenin tarihi hedefi gerçekleştirilmelidir ve gerçekleştirilecektir." Bu beyaz kitapta çözüm olarak da "bir ülke iki sistem" öneriliyor.

Xi Jinping'in kongre konuşması son derece önemliydi ve bu konuşmanın genel yapısı önceki konuşmalar ile de karşılaştırıldığında bariz olarak "güvenlik" odaklı bir zemine kaymış olması. Yani Çin'in bundan sonraki dönemde kalkınma ve büyümeden ziyade bunları nasıl "güvenlikli" bir zeminde yapabileceği hususu önem kazanmış görünüyor.

Xi Jinping artık devlet, parti ve ordu üzerinde son derece etkili ve pürüzsüz bir kontrole sahip.

Yayınlanan kongre raporunda özellikle Halk Kurtuluş Ordusu'nun modernizasyonu konusunda da net bir irade sergileniyor. Bu modernizasyonda dört önemli konu var: "Dünya standartlarında bir ordu hedefi, teorik askeri literatürün geliştirilmesi, insansız/akıllı muharebe yeteneklerinin geliştirilmesi, savaş gücünün geliştirilmesi."

Raporda ayrıca Çin'in "güçlü bir stratejik caydırıcılık sistemi kuracağına" dair bir ifade var. Bu da nükleer silahlanma konusunda Çin'in kapasitesini arttıracığına yönelik ciddi bir bulgu.

Öte yandan Tayvan ile ilgili de raporda ilginç ifadeler yer alıyor. Çin'in Tayvan ile ilgili konularda "dış müdahaleye" karşı çıktığına dair ibare 19. Parti Kongresi raporunda bulunmuyordu. Bu yeni ve net ifadenin kongre raporuna girmiş olması önemli.

Ayrıca raporda Tayvan bağlamında ifade edilen "Çin'in yeniden birleşmesi için stratejik girişimin güçlendirileceğine" dair ibare de bu kapsamda stratejik bazı hesaplamaların yapılacağını ve buna göre bir modelleme yapılacağını gösteriyor.

Sonuç olarak Çin liderliği karmaşık, çalkantılı ve belirsiz bir uluslararası sistem ile karşı karşıya olduklarını ve buna uyum sağlamak için de stratejik bir kararlılık göstermeleri gerektiğine inanıyor.

Bu uyum sırasında Çin'in uluslararası güvenliğin belirsiz doğasına karşılık olarak ulusal güvenliği tahkim edecek uygulamalara yönelmesi ve Tayvan konusunda daha proaktif bir yaklaşım izlemeye eğilim göstermesi beklenebilir.

Çok yakın bir zamanda Xi Jinping'in yaptığı açıklamalar da bunu gösteriyor. Xi Jinping 'Çin'in güvenliği giderek daha istikrarsız ve belirsiz hale geldiği için Çin'in herhangi bir savaşa yönelik hazırlığını kapsamlı şekilde güçlendireceğini' söylemesi önemli.

Çin için artık kalkınma ve büyümeden daha fazla bir şekilde "güvenlik" kavramı öne çıkmaya başladı. Tüm liderlerin tehlikeli ve belirsiz bir döneme girdiklerini kabul etmesi, ABD ile derinleşen rekabet ve dengesiz bir 'çok kutupluluğun' belirmiş olması Çin'in güvenliğini sağlama konusunda daha acil bir yaklaşıma yönelmesine neden oluyor.

Çin açısından ekonomi ve kalkınma merkezli dönemin sona erdiğini söyleyebiliriz. Yeni öncelikler; güvenlik ve bu belirsiz dönemde olası bir savaşa hazırlık.

Not: Bu yazı 09.11.2022 tarihinde yazarın kişisel internet sitesinde yayımlanmıştır.